

ΑΜΦΙΒΙΟΝ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ • ΤΕΥΧΟΣ 39 • ΔΡΧ. 400
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 20001

με την υποστήριξη του ΥΠΕΧΩΔΕ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο αιεφόρος τουρισμός στην Ελλάδα

Τουρισμός σε προστατευόμενες περιοχές

2002 Διεθνές Έτος Οικοτουρισμού

Η ενσωμάτωση της αρχής
της προστασίας του περιβάλλοντος
στην ελληνική τουριστική πολιτική

Τουρισμός σε προστατευόμενες περιοχές
και οι δράσεις του EKBY

Δίκτυο Πάρκων
Προστατευόμενων Περιοχών της Ευρώπης

Τα μονοπάτια του Βερμίου

Η Πράσινη Εβδομάδα
Το μεγαλύτερο γεγονός για το περιβάλλον

Σε αυτό το τεύχος

Η υιοθέτηση από τον ΕΟΤ και, γενικότερα, από την Ελληνική Πολιτεία της αρχής του αειφόρου τουρισμού είναι σπουδαία εξέλιξη που δικαιολογεί αισιοδοξία. Η πρόκληση που τίθεται σε όλους μας είναι πώς αυτή η αρχή θα εφαρμοσθεί πληρέστερα στην πράξη (σελ. 3).

Η αναγνώριση του τουρισμού που σχετίζεται με τη φύση, ως επενδυτικού μέσου για την ανάπτυξη οικονομικά ασθενών περιοχών, οι οποίες συνήθως γειπνιάζουν με περιοχές προστασίας της φύσης, ενέχει κινδύνους βλαπτικής αλλαγής χρήσεων γης και υποβάθμισης φυσικών οικοσυστημάτων. Απαιτείται ο αμοιβαίος σεβασμός μεταξύ των ενδιαφερομένων ομάδων και κυρίως η χρήση των μεθόδων του συμμετοχικού σχεδιασμού στη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος (σελ. 4-7).

Διεθνές Έτος Οικοτουρισμού ανακηρύχθηκε το 2002 από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Συντονίζονται δράσεις σε διεθνές επίπεδο για την προώθηση του οικοτουρισμού (σελ. 8).

"Η Τουριστική Πολιτική 2000-2004. Στόχοι και Προοπτικές" είναι ο τίτλος μελέτης η οποία εκπονήθηκε από στελέχη του ΕΟΤ και του Υπουργείου Ανάπτυξης, με τη συνδρομή και άλλων εμπειρογνομόνων, για να περιγράψει τα γνωρίσματα του ελληνικού τουρισμού και τις κατευθύνσεις πολιτικής. Στη μελέτη προωθείται η αρχή της βιωσιμότητας στην τουριστική ανάπτυξη και το πέρασμα από τη μονοκαλλιέργεια του τουριστικού προϊόντος στην πολυμορφία, στην ποιότητα και στη βιωσιμότητα (σελ. 9-11).

Ολοκληρωμένα έργα, δραστηριότητες, κείμενα εργασίας, συναντήσεις, αποτελούν ορισμένες από τις εργασίες που υλοποιεί το ΕΚΒΥ με σκοπό την προώθηση ενός ολοκληρωμένου και ορθολογικού πλαισίου σχεδιασμού και εφαρμογής τουριστικών δραστηριοτήτων σε προστατευόμενες περιοχές (σελ. 12).

Το Δίκτυο Πάρκων Προστατευόμενων Περιοχών της Ευρώπης έχει γενικό σκοπό να μετατρέψει τον τουρισμό από απειλή για τη φύση σε ευκαιρία για τους Ευρωπαίους να γνωρίσουν, να εκτιμήσουν και να προστατεύσουν το φυσικό περιβάλλον της περιοχής τους (σελ. 13).

Στο Βέρμιο, ο Δήμος Νάουσας, σε συνεργασία με τον ΕΟΤ, εκπόνησε από το καλοκαίρι του 1999 πρόγραμμα βελτίωσης και διάνοιξης ορεινών μονοπατιών. Ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να απολαύσει τις καταπράσινες διαδρομές με την ποικιλία βλάστησης και πανίδας, να αναπαυθεί σε τουριστικές εγκαταστάσεις και να ξεναγηθεί σε αρχαιολογικούς χώρους της περιοχής (σελ. 14).

Τρεις χιλιάδες εκπρόσωποι, 35 θεματικές ενότητες, πάνω από 100 εκθεσιακά περίπτερα ήταν ο απολογισμός της συμμετοχής στην Πράσινη Εβδομάδα, που διοργάνωσε στις Βρυξέλλες, η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (σελ. 16).

Ο αειφόρος τουρισμός στην Ελλάδα

Θεωρητική επιστημονική απάντηση του τι είναι αειφόρος τουρισμός είναι εύκολο να δοθεί. Ο όρος είναι όχι μόνο γνωστός στον ΕΟΤ και σε άλλους σχετικούς οργανισμούς, αλλά αποτελεί και τη βάση της πολιτικής τους. Αμμηχανία, ωστόσο, δημιουργείται, όταν ακούει κανείς για ορισμένα σχέδια τουριστικής "ανάπτυξης" και για την παράληψη μακρόπνοου σχεδιασμού. Ας αναφερθούμε, όμως, σε παραδείγματα.

Οι μετατροπές υγροτόπων σε γήπεδα γκολφ και μάλιστα σε περιοχές όπου σπανίζει το αρδευτικό νερό, αποτελούν σχέδιο τουριστικής καταστροφής. Έργο αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης είναι η διατήρηση και η ανάδειξη των υγροτόπων ως πόλων έλξης οικότουριστών. Η δόμηση ξενοδοχείων πάνω σε υγροτόπους ή σε σπάνιους θινικούς σχηματισμούς ουδόλως είναι συμβατή με τον αειφόρο τουρισμό. Οι πολίτες κρίνουν την αειφόρο πολιτική, π.χ. του ΕΟΤ, από τις πράξεις του, δηλαδή από το αν εγκρίνει ή όχι προτάσεις "ανάπτυξης", όπως οι προηγούμενες. Οι πράξεις όμως των αρμόδιων οργανισμών θα είναι περισσότερο συμβατές με την πολιτική του, όσο περισσότερο ενημερώνεται για τα πραγματικά οικολογικά δεδομένα.

Είναι, βέβαια, κοινοτοπία να πει κανείς πόσο πιο εύκολη και αδάπανη είναι η αποφυγή μιας οικολογικής υποβάθμισης, όταν υπάρχει μακρόπνοος και ολοκληρωμένος σχεδιασμός της τουριστικής ανάπτυξης. Υπάρχει άραγε τέτοιος σχεδιασμός για τις ακτές της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης; Έχουμε εκτιμήσει πόσους περίπου επισκέπτες θα δέχονται οι ακτές αυτές τις επόμενες δεκαετίες όταν, αναμφίβολα, θα ανεβεί το βιοτικό επίπεδο των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης και ιδίως της Ρωσίας και ποια είναι η χωροϊκανότητα αυτών των ακτών; Μήπως δεν πρέπει να παραλείψουμε την έγκαιρη προετοιμασία για να αντιμετωπίσουμε το πολύπλευρο πρόβλημα (τουριστικό, γεωργικό, περιβαλλοντικό, υδατικό, κοινωνικό, ακόμη και εθνικό) που φαίνεται ότι θα ανακύψει; Πώς μπορούμε να διδαχθούμε από τα λάθη μας στην Κρήτη και στα νησιά;

Η υιοθέτηση από τον ΕΟΤ και, γενικότερα, από την Ελληνική Πολιτεία της αρχής του αειφόρου τουρισμού είναι σπουδαία εξέλιξη που δικαιολογεί αισιοδοξία. Η πρόκληση που τίθεται σε όλους μας είναι πώς αυτή η αρχή θα εφαρμοσθεί πληρέστερα στην πράξη.

Π.Α. Γεράκης

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Σ. Μηλιώνης

Φωτ. Κώστας Παρμενόπουλος

Φωτ. Κώστας Παρμενόπουλος

Δασικός δρόμος στη Ροδόπη, Φωτ. Κώστας Παρμενόπουλος

Τουρισμός σε προστατευόμενες περιοχές

Ο τουρισμός αποτελεί σήμερα τον μεγαλύτερο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας παγκοσμίως (UN 2000). Η συμβολή του κλάδου στο παγκόσμιο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ανέρχεται σε 11,7% (Wagner 2000), και εκτιμάται ότι για την επόμενη δεκαετία θα αυξάνεται με ετήσιους ρυθμούς περίπου 3% (WTTC 1999). Τα τελευταία είκοσι χρόνια οι τουριστικές δραστηριότητες οι οποίες σχετίζονται με το φυσικό περιβάλλον, γνωρίζουν μια πολύ μεγάλη ανάπτυξη (Eagles 2000).

Ο τουρισμός που σχετίζεται με τη φύση περιλαμβάνει όλες τις τουριστικές δραστηριότητες οι οποίες εξαρτώνται άμεσα από τη χρήση φυσικών πόρων, σε μια σχετικά μη ανεπτυγμένη περιοχή. Περιλαμβάνει δραστηριότητες, όπως ο οικοτουρισμός, το κυνήγι, οι περιηγήσεις στην άγρια φύση, ακόμα και αν αυτές οι δραστηριότητες δεν συνδέονται πάντα με τη συνετή χρήση των φυσικών πόρων από τους τουρίστες.

Οι τουριστικές δραστηριότητες στη φύση εξαρτώνται από περιοριστικούς παράγοντες, όπως η εποχική κατανομή των επισκεπτών, οι καιρικές συνθήκες, η δυσκολία πρόσβασης κ.λπ. Οι προηγούμενοι παράγοντες διαμορφώνουν ένα κύριο γνώρισμα του τουρισμού στη φύση, το οποίο είναι η μεγάλη αστάθεια που παρουσιάζει ως πηγή εισοδήματος για τους τοπικούς πληθυσμούς των φυσικών περιοχών.

Η αναγνώριση, όμως, του τουρισμού ως επενδυτικού μέσου για την ανάπτυξη οικονομικά ασθενών περιοχών, ενέχει κινδύνους βλαπτικής αλλαγής χρήσεων γης και υποβάθμισης φυσικών οικοσυστημάτων. Οι συγκεκριμένες περιοχές γειτνιάζουν στην πλειονότητά τους με περιοχές προστασίας της φύσης. Ιδιαίτερα απειλούνται οι παράκτιες ζώνες από την ανάπτυξη δραστηριοτήτων μαζικού θερινού τουρισμού. Πρόσφατα επίσης, μεγάλη ανάπτυξη γνωρίζουν οι δραστηριότητες ορεινού τουρισμού (χιονοδρομικά κέντρα), οι οποίες απειλούν τους ορεινούς όγκους.

Υπάρχει πλήθος αναφορών σε περιπτώσεις όπου ο ανεξέλεγκτος μαζικός τουρισμός σε περιοχές προστασίας της φύσης, προκαλεί μεγάλα προβλήματα στις προσπάθειες διατήρησης των περιοχών αυτών. Οι άμεσες επιπτώσεις του ανεξέλεγκτου μαζικού τουρισμού στο φυσικό περιβάλλον αφορούν την υποβάθμιση τόσο της οικολογικής όσο και της οικονομικής αξίας των φυσικών πόρων. Η ένταση των επιπτώσεων του τουρισμού στο φυσικό περιβάλλον, εξαρτάται από τα γνωρίσματα της περιοχής που δέχεται το τουριστικό φορτίο, καθώς και από τον αριθμό και τη συμπεριφορά των επισκεπτών (Ceballos 1996). Τα περισσότερα προβλήματα συνδέονται με περιπτώσεις μεγάλου αριθμού επισκεπτών και υπερεκμετάλλευσης του πόλου έλξης (συνήθως μιας φυσικής περιοχής).

Η κατηγοριοποίηση των επισκεπτών προστατευόμενων φυσικών περιοχών βασίζεται στην πληροφόρηση που αυτοί έχουν για τις εν λόγω περιοχές, καθώς και στη στάση που έχουν γενικά έναντι της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Ο τυπικός οικοτουρίστας σε διεθνές επίπεδο, όπως αυτός περιγράφεται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, είναι άτομο 35-54 ετών με πανεπιστημιακή μόρφωση, που ταξιδεύει κατά κύριο λόγο για να θαυμάσει την άγρια φύση και προτιμάει ταξίδια με διάρκεια μεγαλύτερη από 8 ημέρες. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι επισκέπτες των προστατευόμενων περιοχών δεν έχουν σαφή γνώση των αναγκών διατήρησης των περιοχών που επισκέπτονται.

Διάφοροι διεθνείς οργανισμοί (επιχειρηματικές ενώσεις, περιβαλλοντικές οργανώσεις, θεσμικά όργανα), προβάλλουν την ανάγκη για μια επισταμένη μελέτη του πλαισίου ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων σε προστατευόμενες περιοχές. Οι υποθέσεις εργασίας στις οποίες στηρίζεται ένα τέτοιο πλαίσιο είναι:

- Πρωταρχικός διαχειριστικός σκοπός στις περιοχές φυσικού περιβάλλοντος είναι η προστασία και διατήρησή τους.
- Ο τουρισμός είναι μια οικονομική δραστηριότητα και συνεπώς, κύριος σκοπός για τους φορείς

Παλιό σπίτι στο Πάπιγκο, Φωτ. Κώστας Παρμενόπουλος

Χειμερινή ανάβαση στα Πιέρια, Φωτ. Κώστας Παρμενόπουλος

παροχής τουριστικών υπηρεσιών είναι η επίτευξη κέρδους.

- Η επίτευξη κέρδους δεν είναι ασύμβατη με τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, αρκεί να σέβεται τον πρωταρχικό σκοπό της προστασίας και διατήρησης των περιοχών.
- Ο σχεδιασμός τουριστικών δραστηριοτήτων σε προστατευόμενες περιοχές απαιτεί τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων φορέων.
Όλες σχεδόν οι διεθνείς οργανώσεις, τόσο αυτές που ασχολούνται με την προστασία της φύσης όσο και αυτές που ασχολούνται με τον τουρισμό, συμφω-

νούν ότι ο οικοτουρισμός είναι η πιο κατάλληλη μορφή τουρισμού σε προστατευόμενες περιοχές και αποτελεί, επίσης, ένα σπουδαίο υποσύνολο της ευρύτερης ιδέας του αειφόρου τουρισμού (IUCN 1999). Ο οικοτουρισμός αντιμετωπίζεται τόσο από το κράτος όσο και από τις τοπικές κοινότητες και τις περιβαλλοντικές οργανώσεις, ως ένας αποδεκτός εναλλακτικός τρόπος άντλησης εισοδήματος από το φυσικό περιβάλλον.

Οι οικοτουριστικές δραστηριότητες σε περιοχές προστασίας της φύσης, στηρίζονται σε μια εκτεταμένη αλλά ελεγχόμενη εφαρμογή της αντίληψης "το μικρό είναι όμορφο". Η αντίληψη αυτή οδηγεί στον σχεδιασμό πολλών δραστηριοτήτων σε μια μεγάλη έκταση της περιοχής προστασίας της φύσης, αλλά με αυστηρά ελεγχόμενο κάθε φορά αριθμό συμμετεχόντων.

Η ανάπτυξη οικοτουριστικών δραστηριοτήτων σε προστατευόμενες περιοχές, μπορεί να παράγει αμοιβαίες ωφέλειες τόσο για τον κλάδο του τουρισμού όσο και για τις προστατευόμενες περιοχές. Ο τουρισμός χρειάζεται τις προστατευόμενες περιοχές, καθώς αποτελούν προσοδοφόρο πόλο έλξης επισκεπτών. Ταυτόχρονα, οι κάτοικοι αλλά και οι οργανισμοί διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών, χρειάζονται τα έσοδα που γεννά ο τουρισμός. Επιπλέον, η ευκαιρία που παρουσιάζεται στους επισκέπτες να δουν, να "αγγίξουν" και να βιώσουν το φυσικό περιβάλλον, μπορεί να μετατρέψει τους τουρίστες σε

Οικοτουρισμός και αειφόρος τουρισμός

Η χρήση ποικίλων όρων για την περιγραφή τουριστικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με το φυσικό περιβάλλον, έχει προκαλέσει μια ιδιάζουσα εννοιολογική σύγχυση στους οργανισμούς που ασχολούνται με σχετικά θέματα. Η σύγχυση αυτή ξεπερνάει αρκετές φορές το θεωρητικό επίπεδο και επεκτείνεται στο πρακτικό, ιδιαίτερα όταν προτείνονται μέτρα τουριστικής ανάπτυξης σε προστατευόμενες περιοχές.

Ιδιαίτερο πρόβλημα αντιμετωπίζει η απόδοση ξενόγλωσσων όρων στα ελληνικά. Οι όροι που συχνά συγχέονται είναι αυτοί του οικοτουρισμού (ecotourism) και του αειφόρου τουρισμού (sustainable tourism). Η ευρέως αποδεκτή και περισσότερο χρησιμοποιούμενη απόδοση των δύο παραπάνω όρων, έχει γίνει από την Παγκόσμια Οργάνωση για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN) και από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (WTO).

Η Παγκόσμια Οργάνωση για τη Διατήρηση της Φύσης χρησιμοποιεί τον όρο **οικοτουρισμός** για "τουριστικές δραστηριότητες που βασίζονται σε περιβαλ-

λοντικές περιηγήσεις που γίνονται για την απόλαυση και αναγνώριση της σημασίας της φύσης σε σχετικά αδιατάρακτες φυσικές περιοχές. Οι περιηγήσεις αυτές συμβάλλουν στις προσπάθειες διατήρησης των φυσικών περιοχών, έχουν ελάχιστες επιπτώσεις στο περιβάλλον από τους επισκέπτες και προωθούν την ενεργό κοινωνικοοικονομική συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού" (IUCN's Ecotourism Programme, 1996).

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού και το Παγκόσμιο Συμβούλιο Τουρισμού και Ταξιδιών στη διακήρυξη "Ατζέντα 21 για την τουριστική βιομηχανία: ο δρόμος προς την αειφόρο ανάπτυξη", δέχονται ότι η **αρχή της αειφορίας στον τουρισμό** σημαίνει "τουρισμός ο οποίος είναι οικολογικά αποδεκτός σε μακροπρόθεσμη κλίμακα, και οικονομικά βιώσιμος και δίκαιος για τις τοπικές κοινότητες από κοινωνική και ηθική σκοπιά" (World Tourism Organisation, World Travel and Tourism Council, World Conference on Sustainable Tourism, Lanzarote 1995).

ενεργούς υποστηρικτές της διατήρησης των προστατευόμενων περιοχών.

Για να μπορέσει, όμως, ο τουρισμός σε προστατευόμενες περιοχές να γίνει μια περίπτωση αμοιβαίων ωφελειών (a win-win case, όπως εύστοχα αποκαλούν οι αγγλοσάξονες), απαιτείται ο αμοιβαίος σεβασμός μεταξύ των ενδιαφερομένων ομάδων και κυρίως η χρήση των μεθόδων του συμμετοχικού σχεδιασμού στη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος. Ο σχεδιασμός τουριστικών δραστηριοτήτων σε προστατευόμενες περιοχές, πρέπει να αποτελεί ενδογενές στοιχείο των διαχειριστικών σχεδίων για τις εν λόγω περιοχές.

Πηγές

- Ceballos-Lascurain, Hector. 1996. Tourism Ecotourism and Protected Areas.
- Eagles, P.F.J. 2000. International trends in park tourism and ecotourism.
- IUCN Recommendations. 1999. Development of approaches and practice for sustainable use of biological resources-Tourism.
- United Nations. 2000. Role of the Private Sector in implementation of the Global Programme of Action: Perspective from various sectors-Tourism.
- Wagner, Lynn. 2000. The sustainable development imperative and the travel and tourism industry.
- World Travel and Tourism Council. 1999. Travel & Tourism Review.

Στέφανος Φωτίου

Συμμετοχικός σχεδιασμός και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος

Πιέρια Όρη, Φωτ. Κώστας Παρμενόπουλος

Η σπουδαιότητα που έχει η συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων κοινωνικών ομάδων στη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος, αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η αναγνώριση αυτή έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη μιας προσέγγισης, σκοπός της οποίας είναι, δημόσιες υπηρεσίες, ερευνητικά ιδρύματα, χρήστες φυσικών πόρων, περιβαλλοντικές οργανώσεις και άλλοι ενδιαφερόμενοι, να μοιράζονται την ευθύνη διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών ή φυσικών πόρων. Η δυνατότητα εφαρμογής της προαναφερθείσας προσέγγισης ερευνάται με τη βοήθεια των μεθόδων του **Συμμετοχικού Σχεδιασμού** και της **Συμμετοχικής Εκτίμησης, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης** της διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος (Participatory Planning; Participatory Appraisal, Monitoring and Evaluation). Οι μέθοδοι αυτές άρχισαν να εφαρμόζονται τα τελευταία 50 έτη για την επίλυση προβλημάτων επιχειρήσεων, όπως η εισαγωγή νέων προϊόντων σε αγορές.

Την τελευταία πενταετία καταβάλλεται προσπάθεια να ερευνηθεί η καταλληλότητα των μεθόδων συμμετοχικού σχεδιασμού στη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος. Η προσπάθεια αυτή υποστηρίζεται τόσο από ερευνητικά ιδρύματα, όσο και από διεθνή θεσμικά όργανα. Για παράδειγμα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αναγνωρίζει τον συμμετοχικό σχεδιασμό ως μία από τις αρχές ορθής διαχείρισης της παράκτιας ζώνης. Τα εργαλεία συμμετοχικής έρευνας περιλαμβάνουν την αναγνώριση και την ανάλυση ενδιαφερομένων ομάδων (stakeholder identification and analysis), τις ομάδες εστίασης (focus groups), την προσαρμόσιμη διαχείριση (adaptive management) κ.λπ. Η έρευνα προς την κατεύθυνση αυτή μπορεί να συμβάλλει ουσιαστικά στον ολοκληρωμένο και αποδοτικό σχεδιασμό ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων σε προστατευόμενες περιοχές.

Παραλία στη Βουρβουρού Χαλκιδικής, Φωτ. Κώστας Παρμενόπουλος

2002 Διεθνές Έτος Οικοτουρισμού

Όρος Μπέλες, Φωτ. Κώστας Παρμενόπουλος

Οι οικοτουριστικές δραστηριότητες γνωρίζουν, τις τελευταίες δύο δεκαετίες, μεγάλη ανάπτυξη η οποία αναμένεται να ενταθεί στο άμεσο μέλλον. Αναγνωρίζοντας την παγκόσμια σημασία του οικοτουρισμού, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, ανακήρυξε το έτος 2002 ως Διεθνές Έτος Οικοτουρισμού.

Η επιτροπή του ΟΗΕ για την αειφόρο ανάπτυξη σε συνεργασία με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (WTO) και το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP), συντονίζουν σε διεθνές επίπεδο δράσεις για την προώθηση του οικοτουρισμού. Οι δράσεις αυτές περιλαμβάνουν:

- τη διοργάνωση διεθνών συνεδρίων, με κύρια εκδήλωση την Παγκόσμια Οικοτουριστική Σύνοδο στο Κεμπέκ του Καναδά, 19-22 Μαΐου 2002,
- την έκδοση οδηγού για την αειφορική ανάπτυξη και διαχείριση του τουρισμού σε προστατευόμενες περιοχές,
- τη δημιουργία ηλεκτρονικής σελίδας στο Διαδίκτυο για ενημέρωση των ενδιαφερομένων οργανισμών.

Οι σκοποί των δράσεων αυτών είναι οι ακόλουθοι:

- ✓ ενημέρωση των δημοσίων αρχών, του ιδιωτικού τομέα και των καταναλωτών, σχετικά με τις δυνατότητες του οικοτουρισμού να συμβάλει στη διατήρηση του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, καθώς και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων σε φυσικές και αγροτικές περιοχές,
- ✓ διάδοση μεθόδων για τον σχεδιασμό, τη διαχείριση, τη ρύθμιση και την παρακολούθηση οικοτουριστικών δράσεων, με σκοπό τη μακροχρόνια βιωσιμότητά τους,
- ✓ προώθηση της ανταλλαγής επιτυχών εμπειριών στον τομέα του οικοτουρισμού,
- ✓ ενδυνάμωση των δυνατοτήτων αποτελεσματικής εμπορίας οικοτουριστικών περιοχών και προϊόντων σε διεθνείς αγορές.

Το δεύτερο εξάμηνο του 2001, τα κράτη που συμμετέχουν στις εκδηλώσεις του Διεθνούς Έτους Οικοτουρισμού, διοργανώνουν σειρά προπαρασκευαστικών συναντήσεων και συνεδρίων, οι οποίες περιλαμβάνουν:

- συνέδριο για τον οικοτουρισμό σε ορεινές περιοχές, Σάλτσμπουργκ-Αυστρία, 12-15 Σεπτεμβρίου 2001,
- συνέδριο για την ανάπτυξη του οικοτουρισμού, Θεσσαλονίκη, 2-4 Νοεμβρίου 2001,
- συνέδριο για την ανάπτυξη του οικοτουρισμού σε νησιωτικές περιοχές, Μάχι-Σεϋχέλλες, 8-10 Δεκεμβρίου 2001.

Περισσότερες πληροφορίες δίνονται στην ιστοσελίδα του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (<http://www.world-tourism.org>).

Στέφανος Φωτίου

Φωτ. Κώστας Παρμενόπουλος

Η ενσωμάτωση της αρχής της προστασίας του περιβάλλοντος στην ελληνική τουριστική πολιτική

Εδώ και σαράντα έτη, ο τουρισμός στην Ελλάδα, από μία περιορισμένης εμβέλειας δραστηριότητα που προσείλκε λίγους και με ειδικά ενδιαφέροντα περιηγητές, εξελίχθηκε σε μια μεγάλη εθνική βιομηχανία, που συνεισφέρει πολύ στην οικονομία, στην απασχόληση και στην ευημερία, αλλά και στην προβολή της χώρας μας στο εξωτερικό και στη διαμόρφωση της διεθνούς κοινής γνώμης για αυτήν.

Η βελτίωση της ποιότητας του φυσικού και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος έχει ζωτική σημασία για την επιτυχία των τουριστικών προορισμών της χώρας και αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη της αειφορικής τουριστικής ανάπτυξης. Στο πλαίσιο των σχετικών πολιτικών και δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ) δραστηριοποιείται, ώστε να ενσωματωθούν οι αρχές της αειφορίας στη στρατηγική και στις πρακτικές της ανάπτυξης του τουριστικού τομέα, και μεριμνά για την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος ως πολύτιμου τουριστικού πόρου.

"Η Τουριστική Πολιτική 2000-2004. Στόχοι και Προοπτικές" είναι ο τίτλος μελέτης η οποία εκπονήθηκε από στελέχη του ΕΟΤ και του Υπουργείου Ανάπτυξης, με τη συνδρομή και άλλων εμπειρογνομόνων, για να περιγράψει τα γνωρίσματα του ελληνικού τουρισμού και τις κατευθύνσεις πολιτικής. Σε όλη τη μελέτη προωθείται η αρχή της βιωσιμότητας στην τουριστική ανάπτυξη και το πέρασμα από τη μονοκαλλιέργεια του τουριστικού προϊόντος στην πολυμορφία, στην ποιότητα και στη βιωσιμότητα.

Άγραφα, Φωτ. Κώστας Παρμενόπουλος

Στη μελέτη ο όρος "οικοτουρισμός" αναφέρεται ως ένας από τους επιμέρους στόχους της τουριστικής πολιτικής. Προβλέπονται δε οι ακόλουθες ομάδες δράσεων για την υποστήριξη της οικοτουριστικής ανάπτυξης της χώρας:

- τουρισμός σε συνδυασμό με τοπική ανάπτυξη και προστασία περιβάλλοντος,
- ευκαιρία ανάδειξης εγκαταλειμμένων χωριών και περιοχών,
- δημιουργία τοπικών επιχειρήσεων και νέων επαγγελματιών.

Εκτεταμένη αναφορά, όμως, για τον οικοτουρισμό υπάρχει στο κεφάλαιο που αφορά την πολιτική ενίσχυσης της ζήτησης. Υπό τον τίτλο "Οικοτουρισμός: αξιοποίηση των τουριστικών πόρων της ενδοχώρας και των μικρών νησιών" νοείται μεταξύ άλλων η αξιοποίηση και η ένταξη νέων φυσικών πόρων (ορεινή ενδοχώρα, ποταμοί, μικρά νησιά, σημεία οικολογικού ενδιαφέροντος) στο τουριστικό προϊόν. Σκοπός είναι να συνδυασθεί η αναξιποίητη ενδοχώρα με το υφιστάμενο τουριστικό προϊόν των γειτονικών ανεπτυγμένων περιοχών, και να προσελκύσουν σταδιακά ζήτηση θεματικού τουρισμού (ορεινού, πολιτιστικού, οικολογικού, αγροτουρισμού κ.λπ).

Στο ίδιο κεφάλαιο, προτείνονται νέες μορφές τουριστικής ανάπτυξης, όπως αυτές του αγροτουρισμού και του οικοτουρισμού οι οποίες θα μπορούσαν να εφαρμοσθούν, μετατρέποντας το γεωκοινωνικό πρό-

βλημα εκατοντάδων εγκαταλειμμένων χωριών σε αναπτυξιακό προτέρημα. Η επιτυχία ενός τέτοιου σχεδίου θα έδινε ζωή στις περιοχές αυτές, αλλά κυρίως θα έθετε σε κίνηση την τοπική οικονομία, με τρόπο ώστε να υπάρξει ανάσχεση του ρεύματος εγκατάλειψης.

Στο κεφάλαιο "Πολιτική ενίσχυσης της προσφοράς", μεταξύ των μέτρων που θα αναβαθμίσουν την ποιότητα, τον εμπλουτισμό και τη διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς περιλαμβάνεται και η ενίσχυση του εναλλακτικού τουρισμού. Τα σημαντικότερα είδη τουρισμού που συνθέτουν αυτό που ορίζεται στη μελέτη ως εναλλακτικός τουρισμός, είναι:

- ο οικοτουρισμός, δηλαδή ο τουρισμός με τοπική οικονομική ανάπτυξη, διαφύλαξη της ποιότητας του περιβάλλοντος και ανάδειξη των φυσικών πλεονεκτημάτων και της ιστορικής παράδοσης της περιοχής,
- ο πολιτιστικός τουρισμός,
- ο συνεδριακός τουρισμός,
- ο αθλητικός τουρισμός,
- ο θρησκευτικός τουρισμός,
- οι συνδυασμοί των παραπάνω ειδών τουρισμού.

Όπως αναφέρεται στο σχετικό κεφάλαιο, οι απαιτήσεις μιας δυναμικής πολιτικής για τον εναλλακτικό τουρισμό, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν:

- ✓ καταγραφή και αξιολόγηση δυνατοτήτων ανάπτυξης σε δήμους, νομούς, περιφέρειες,
- ✓ ευέλικτα τοπικά επιχειρηματικά σχήματα που

ιδρύονται με απλές διαδικασίες και σύγχρονες προδιαγραφές,

- ✓ νέου τύπου, συνήθως μικρές και πρωτότυπες, υποδομές που δεν μπορούν να υλοποιηθούν χωρίς προδιαγραφές, μεταφορά τεχνογνωσίας και εκπαίδευσης (π.χ. χάραξη μονοπατιών και σήμανσή τους),
- ✓ δημιουργία νέων επαγγελμάτων οικότουρισμού (π.χ. οδηγοί βουνού, εκτροφείς και φροντιστές αλόγων κ.λπ) και εκπαίδευσης στελεχών,
- ✓ προσπάθεια μαζικού προσανατολισμού της νέας γενιάς αγροτών ή και της παλαιότερης γενιάς προς δραστηριότητες και καλλιέργειες παραδοσιακών προϊόντων.

Τα μέτρα που προτείνονται στη μελέτη για τον εναλλακτικό τουρισμό αποσκοπούν στη γενικότερη ανάπτυξη της υπαίθρου και ιδιαίτερα των λεγομένων μειονεκτικών περιοχών (π.χ. ορεινών, νησιωτικών).

Χρηματοδότηση

Τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία που σχετίζονται με την προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και την αειφορική τουριστική ανάπτυξη, συνοψίζονται στα ακόλουθα:

Στο Γ' Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης, οι δράσεις και οι πόροι του Τουρισμού ενσωματώθηκαν στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ" (ΕΠΑΝ), οι άξονες του οποίου ενθαρρύνουν, προωθούν και στηρίζουν την απασχόληση, την επιχειρηματικότητα, την καινοτομία και την ποιότητα, στοιχεία δηλαδή απαραίτητα για την επίτευξη αυξημένης ανταγωνιστικότητας για τον ελληνικό τουρισμό. Το Γ' ΚΠΣ περιλαμβάνει ειδική δράση, που καλύπτει προγράμματα-δράσεις οικότουρισμού (δίκτυο παραδοσιακών οικισμών, δίκτυο παραδοσιακών καφενείων, πολιτιστικές διαδρομές, ένταξη στο τουριστικό προϊόν των παραδοσιακών προϊόντων της κάθε περιοχής κ.λπ). Τέλος, με χρηματοδότηση του Γ' ΚΠΣ, προωθούνται μελέτες τουριστικής ανάπτυξης των 13 Περιφερειών, οι οποίες θα υποδείξουν τους αξιοποιήσιμους τουριστικούς πόρους καθώς και τα ενδεδειγμένα μεγέθη ανάπτυξης και τις αναγκαίες υποδομές.

Στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα εντάσσονται υποδομές ορεινού, οικολογικού και πολιτιστικού τουρισμού και τουριστικά αγκυροβόλια, στα πλαίσια των αξόνων για την ανάπτυξη των ορεινών όγκων και των νησιωτικών περιοχών της χώρας. Η πολιτική αυτή μπορεί, επίσης, να υποστηριχθεί από τις χρηματοδοτήσεις αγροτουρισμού (Κανονισμός ΕΕ 950/97) και κυρίως από την Πρωτοβουλία LeaderPlus και την Πρωτοβουλία Interreg III.

Μαρία Παπαγεωργίου

Ο Όλυμπος προσελκύει ετησίως μεγάλους αριθμούς τουριστών, Φωτ. Κώστας Παρμενόπουλος

Τουρισμός σε προστατευόμενες περιοχές Οι δράσεις του ΕΚΒΥ

Το ΕΚΒΥ υλοποιεί δράσεις με σκοπό την προώθηση ενός ολοκληρωμένου και ορθολογικού πλαισίου σχεδιασμού και εφαρμογής τουριστικών δραστηριοτήτων σε προστατευόμενες περιοχές. Οι δράσεις αυτές είναι:

1 Η έκδοση ενός κειμένου με αρχές/κανόνες για τον τουρισμό σε προστατευόμενες περιοχές. Σκοπός είναι να παρουσιασθούν οι δυνατότητες ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων, συμβατών με τις προσπάθειες προστασίας και διατήρησης προστατευόμενων περιοχών. Το κείμενο περιλαμβάνει:

- ανάλυση των εννοιών οι οποίες σχετίζονται με τον τουρισμό σε προστατευόμενες περιοχές (οικοτουρισμός, αειφόρος τουρισμός, υπεύθυνος τουρισμός),
- επιπτώσεις του τουρισμού στο φυσικό περιβάλλον,
- σχεδιασμός, υλοποίηση και παρακολούθηση τουριστικών δραστηριοτήτων σε προστατευόμενες περιοχές.

Η έκδοση χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (πρόγραμμα LIFE-Φύση) και προβλέπεται να είναι έτοιμη στο τέλος του 2001.

2 Η διοργάνωση διεθνούς συμποσίου με τίτλο "Τουρισμός σε προστατευόμενες περιοχές στην Ελλάδα". Σκοπός του συμποσίου είναι να προβάλει την αναγκαιότητα ανάπτυξης ήπιων μορφών τουρι-

σμού στις προστατευόμενες περιοχές, χρησιμοποιώντας ως παράδειγμα την ευρύτερη περιοχή του φοινικόδασους του Βάι. Με δεδομένη τη σημασία της περιοχής ως πόλου έλξης μεγάλου αριθμού τουριστών, δεν είναι δυνατή, ούτε επιθυμητή, η απαγόρευση τουριστικής δραστηριότητας στο φοινικόδασος. Η τουριστική ανάπτυξη αυτής της μορφής μπορεί, αφενός να είναι βιώσιμη και συμβατή με τις προσπάθειες διατήρησης της περιοχής, αφετέρου να συμβάλλει διαχρονικά στη βελτίωση της οικονομίας της τοπικής κοινωνίας. Το συνέδριο αποτελεί μία από τις δράσεις του έργου LIFE-Φύση "Μέτρα Διατήρησης για το Φοινικόδασος του Βάι, Β4/3200/98/443" και θα πραγματοποιηθεί 15-16 Οκτωβρίου 2001, στη Σητεία της Κρήτης. Στο συμπόσιο θα συμμετάσχουν εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εθνικών και τοπικών αρχών, ειδικοί από το πρόγραμμα Περιβάλλον του ΟΗΕ (UNEP) και από την πρωτοβουλία "Τουριστικοί Πράκτορες για την Αειφόρο Τουριστική Ανάπτυξη", καθώς και εκπρόσωποι επιστημονικών ιδρυμάτων και περιβαλλοντικών οργανώσεων.

3 Η συμμετοχή στο έργο "Ολοκληρωμένη Διαχείριση Ευρωπαϊκών Υγροτόπων". Σκοπός του έργου είναι να δώσει τεκμηριωμένες απαντήσεις σε ερωτήματα που σχετίζονται με το "πώς η κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη μπορεί να συνδυασθεί με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας σε τέσσερις αντιπροσωπευτικούς ευρωπαϊκούς υγροτόπους". Στην Ελλάδα το έργο υλοποιείται στην περιοχή της Λίμνης Κερκίνης. Το έργο θα συνδέσει θέματα διαμόρφωσης αντιλήψεων της τοπικής κοινωνίας για το φυσικό περιβάλλον με τις οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής, την παρεχόμενη σχολική εκπαίδευση, τις δομές διαχείρισης και τις τουριστικές δραστηριότητες. Σκοπός των δράσεων που αφορούν τον τουρισμό είναι η καταγραφή της υπάρχουσας τουριστικής δραστηριότητας στην περιοχή της Κερκίνης και η διερεύνηση των δυνατοτήτων ανάπτυξης δράσεων αειφορικού τουρισμού. Το έργο εντάσσεται στο πρόγραμμα "Περιβάλλον, Ενέργεια και Αειφόρος Ανάπτυξη" του 5ου Προγράμματος Πλαισίου Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Υλοποίηση περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων στο ιδιαίτερα τουριστικά ανεπτυγμένο εθνικό πάρκο Lake District της Αγγλίας. Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Μ. Κατσακίωρη

Στέφανος Φωτίου

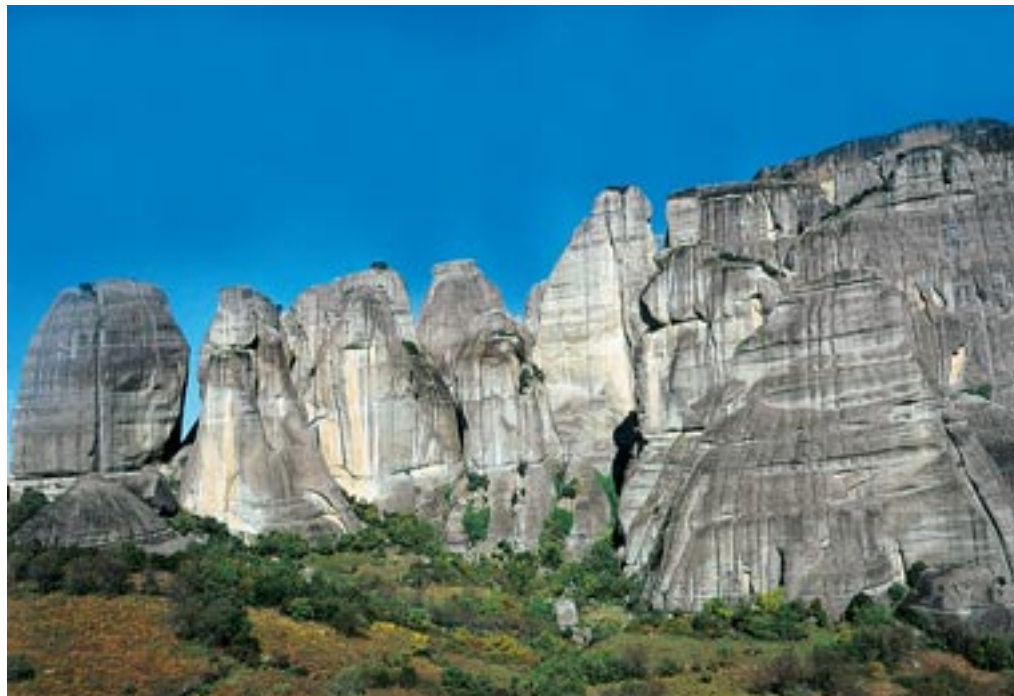
Δίκτυο Πάρκων Προστατευόμενων Περιοχών της Ευρώπης

Η προστασία του περιβάλλοντος και ο οικότουρισμός είναι δύο αντιλήψεις όχι κατ' ανάγκη συγκρουόμενες. Αυτό τουλάχιστον προσπαθεί να αποδείξει και να προωθήσει το Δίκτυο Πάρκων Προστατευόμενων Περιοχών της Ευρώπης (Protected Area Network of Parks) από τότε που δημιουργήθηκε, τρία χρόνια πριν, με πρωτοβουλία του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση και της ολλανδικής εταιρείας Molecaten.

Το Δίκτυο έχει γενικό σκοπό να μετατρέψει τον τουρισμό από απειλή για τη φύση σε ευκαιρία για τους Ευρωπαίους να γνωρίσουν, να εκτιμήσουν και να προστατεύσουν το φυσικό περιβάλλον της περιοχής τους.

Ένα πάρκο, για να ενταχθεί στο Δίκτυο, θα πρέπει να πληροί ορισμένα κριτήρια. Για παράδειγμα, θα πρέπει να καταλαμβάνει εκτεταμένη προστατευόμενη περιοχή διεθνούς σημασίας για τη διατήρηση της άγριας ζωής και να αντιπροσωπεύει μεγάλο τμήμα της φυσικής κληρονομιάς. Η διαχείρισή του οφείλει να είναι αειφορική, ώστε να διατηρεί και πολλές φορές να ανορθώνει τις οικολογικές διεργασίες και την ποικιλότητα ειδών και οικοσυστημάτων. Ο έλεγχος της ροής των επισκεπτών και οι δραστηριότητές τους μέσα στο πάρκο, θα πρέπει να ρυθμίζονται με τέτοιο τρόπο, ώστε να εξασφαλίζονται στους επισκέπτες ευκαιρίες γνωριμίας και απόλαυσης της φύσης, χωρίς να προκαλούνται ζημιές στο περιβάλλον.

Σκοπός του Δικτύου είναι η καθιέρωση στρατηγικής ανάπτυξης του τουρι-

Μετέωρα, Φωτ. Κώστας Παρμενόπουλος

σμού σε συνδυασμό με την προστασία της φύσης, στα πλαίσια της οποίας θα λειτουργούν τα πάρκα που περιλαμβάνει. Η στρατηγική ανάπτυξης θα προϋποθέτει την άμεση συνεργασία μεταξύ των μελών του Δικτύου, καθώς και συνεργασίες με περιβαλλοντικές οργανώσεις, ταξιδιωτικά γραφεία, εμπορικές εταιρείες και άλλες ομάδες σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Ήδη, το Δίκτυο ξεκίνησε να δραστηριοποιείται σε διάφορους τομείς. Προάγει την επικοινωνία και την ενημέρωση για τις προστατευόμενες περιοχές-μέλη του (περιοδικό PAN Park courier, ιστοσελίδα, εσωτερικό δίκτυο μεταξύ των μελών, ενημερωτικά φυλλάδια), βοηθάει στην κατάρτιση του προσωπικού των πάρκων σε θέματα διαχείρισης, συνεισφέρει στον συντονισμό των δραστηριοτήτων τους, στην εκπόνηση μελετών για το φυσικό τους περιβάλλον, στην παροχή μικρών χρηματοδοτικών ενισχύσεων, στην εκπροσώπηση των πάρκων για ευρωπαϊκές επιδοτήσεις κ.ά.

Πρόσφατα για την αποτελεσματικό-

τερη διαχείριση των πάρκων, το Δίκτυο υιοθέτησε ένα σύστημα, σύμφωνα με το οποίο τα μέλη του αξιολογούνται ανάλογα με τον βαθμό στον οποίο ανταρούν κριτήρια, όπως αυτά που προαναφέρθηκαν. Το σύστημα αυτό περιλαμβάνει τρεις κατηγορίες: τις περιοχές που θα πληρούν τα κριτήρια αυτά και θα είναι ήδη πιστοποιημένες (δεν υπάρχει καμιά έως τώρα), τις "υποψήφιας" περιοχές που αναμένεται να πιστοποιηθούν σύμφωνα με τα κριτήρια αυτά έως και το 2006, και τις "μελλοντικά υποψήφιας" περιοχές.

Με βάση τα αποτελέσματα από την αυτοαξιολόγηση του Δικτύου κατά το 2000, επιλέχθηκαν 8 περιοχές ως "υποψήφιας" και 5 περιοχές ως "μελλοντικά υποψήφιας", ενώ αναμένεται σύντομα να επιλεγούν στις δύο κατηγορίες περισσότερα πάρκα. Η Ελλάδα μετέχει στο Δίκτυο προς το παρόν με μία μόνο περιοχή, το Δάσος της Δαδιάς, το οποίο έχει αξιολογηθεί ως "μελλοντικά υποψήφιο".

Βασιλεία Αρτεμιάδου,
από το περιοδικό PAN Park courier

Τα μονοπάτια του Βερμίου

Στα δυτικά της Θεσσαλονίκης, σε απόσταση περίπου 100 χλμ., απλώνεται επιβλητικό και κατάφυτο το όρος Βέρμιο, στους πρόποδες του οποίου είναι κτισμένη η πόλη της Νάουσας. Στο Βέρμιο, ο Δήμος Νάουσας, σε συνεργασία με τον ΕΟΤ, εκπόνησε από το καλοκαίρι του 1999 πρόγραμμα βελτίωσης και διάνοιξης ορεινών μονοπατιών, προϋπολογισμού 200 εκατ. δρχ.

Το μεγαλύτερο τμήμα των ορεινών μονοπατιών βρίσκεται στο Δημοτικό Δάσος Νάουσας, το οποίο καταλαμβάνει έκταση 80.000 στρέμματα και απλώνεται από το Άνω Γραμματικό Πέλλας έως το Σέλι Ημαθίας και από τη Στενήμαχο Νάουσας έως τους Πύργους Εορδαίας.

Με την επίβλεψη του Δήμου έχουν διανοιχθεί περί τα 70 χλμ μονοπατιών, και συγκεκριμένα:

- από τη θέση Πηγές Αγίου Νικολάου, μέσω της θέσης Μαυρόλακας, έως τη θέση Μουντάκι, όπου συναντάει το διεθνές μονοπάτι E4,
- από τη θέση Πηγές Αγίου Νικολάου, μέσω της θέσης Φεγγάρι, έως τη θέση Μουντάκι,
- από τη θέση Παράδεισος στα Τρία Πέντε Πηγάδια, μέσω της θέσης Μαυρόλακας, έως τη θέση Μαύρη Πέτρα,
- από τη θέση Παλιοχώρι έως τη θέση Τρούλος,
- από τις θέσεις Μύλοι και Άγιοι Ταξιάρχες, μέσω της θέσης Μεγάλη Ράχη, έως τη θέση Τρία Πηγάδια.

Λόγω των ευνοϊκών εδαφοκλιματικών συνθηκών, τα μονοπάτια του Βερμίου είναι καταπράσινες διαδρομές, ανάμεσα σε δάση με οξιές, βελανιδιές, καστανιές, αρκεύθους, οστριές, γάβρους, δάφνες, πεύκα και έλατα. Κυκλάμινα, μανιτάρια, τσάι του βουνού, κρόκοι, αγριοτριανταφυλλιές, κουφοξυλιές και αγριοκρίνα, απαντούν διάσπαρτα ανάλογα με την εποχή. Το ίδιο το όρος Βέρμιο αποτελεί προτεινόμενη προστατευόμενη περιοχή του Δικτύου ΦΥΣΗ 2000 και περιλαμβάνει 109 σημαντικά φυτικά taxa.

Λαγοί, ζαρκάδια, γεράκια, αετοί, κοτσύφια και πολλά άλλα ζώα βρίσκουν τροφή και καταφύγιο στο δάσος της ευρύτερης περιοχής, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου ανήκει στον Δήμο Νάουσας. Επιπλέον, πληθώρα μικρών και μεγάλων πηγών συναντά ο περιπατητής, κυρίως στην αρχή και στο τέρμα των μονοπατιών (πηγές Αγίου Νικολάου, Καραμπουρνάρι και Κουτσούφλιανης).

Τουριστικές εγκαταστάσεις υπάρχουν σε διάφορα σημεία των μονοπατιών. Οι πλέον γνωστές είναι α) τα Τρία-Πέντε Πηγάδια, με ξενοδοχείο 150 κλινών, πλήρεις αθλητικές εγκαταστάσεις και το ομώνυμο χιονοδρομικό κέντρο, β) ο Άγιος Νικόλαος, ένας πανελλήνιος τουριστικός πόλος έλξης με ξενοδοχείο 100 κλινών, αίθουσα συνεδρίων και αθλητικές εγκαταστάσεις, γ) η περιοχή Γραμμένη, με υποδομή για θερινή διαμονή κατασκηνωτών, δ) η περιοχή Ντορντόπολη, ένα αλπικό λιβάδι μοναδικής ομορφιάς, κατάλληλο για διαδρομές με ποδήλατο και ε) το Μπαλκόνι, όπου έχει εγκριθεί από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού η κατασκευή ολυμπιακού αθλητικού κέντρου προετοιμασίας. Ήδη, αρχίζουν να λειτουργούν τα δύο πλήρως εξοπλισμένα ορειβατικά καταφύγια, στη θέση Μπαλκόνι και στη θέση Μουντάκι, κατά μήκος των μονοπατιών.

Ο επισκέπτης μπορεί να ξεναγηθεί στους κοντινούς αρχαιολογικούς χώρους της Βεργίνας, των Λευκαδίων και της Σχολής Αριστοτέλους, να γευθεί το παγκόσμιας αναγνώρισης ξινόμαυρο κρασί Νάουσας και να δοκιμάσει το τοπικό τυρί (μπάτσο), με διαλεχτά –ανάλογα με την εποχή– μήλα, ροδάκινα και κεράσια.

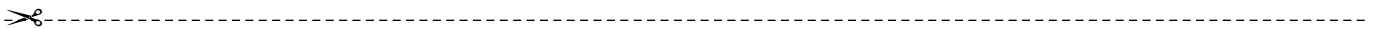
Πληροφορίες είναι διαθέσιμες στον Δήμο Νάουσας (Τηλ. 0332 22208, Φαξ 0332 24260, E-mail: naoussa@gba-imathias.gr). Επίσης έχει δημιουργηθεί για τους επισκέπτες χάρτης των κύριων αξόνων των μονοπατιών, με φωτογραφικό υλικό των φυτών και ζώων του Βερμίου καθώς και με χρήσιμες πληροφορίες για τον κανονισμό λειτουργίας των μονοπατιών. Οι καταλληλότερες εποχές για πεζοπορία είναι το φθινόπωρο, η άνοιξη και το καλοκαίρι, χωρίς να μπορεί κανείς να παραβλέψει την ομορφιά του χιονισμένου τοπίου.

Παναγιώτης Μαντρατζής

- ✓ Στις 17-23 Σεπτεμβρίου 2001 διοργανώνεται το 36ο Ευρωπαϊκό Συμπόσιο Θαλάσσιας Βιολογίας με τίτλο "Οδύσσεια της Θαλάσσιας Επιστήμης στον 21ο αιώνα", Mao, Menorca της Ισπανίας. Πληροφορίες: embs36@icm.csic.es, embs36@ru.ges.ub.es
- ✓ Στις 24-28 Σεπτεμβρίου διοργανώνεται στο Monte Carlo στο Μονακό το 36ο Συνέδριο της Διεθνούς Επιτροπής για την Επιστημονική Διερεύνηση της Θάλασσας της Μεσογείου. Πληροφορίες: www.ciesm.org
- ✓ Στις 3-7 Οκτωβρίου 2001 διοργανώνεται στη Λέσβο, η 2η Συνάντηση του Ευρωπαϊκού Δικτύου "Geoparks", με την υποστήριξη της UNESCO. Πληροφορίες: www.aegean.gr/Petrified_Forest, lesvosspf@otenet.gr
- ✓ Στις 6-10 Οκτωβρίου διοργανώνεται στη Λεμεσό της Κύπρου, το 11ο Διεθνές Συμπόσιο με θέμα "Ρύπανση περιβάλλοντος και οι επιδράσεις του στη ζωή, στην περιοχή της Μεσογείου". Πληροφορίες: www.gsf.de/mesaep
- ✓ Στις 10-12 Οκτωβρίου διοργανώνεται από τη Battelle και την Azienda Multiservizi Ambientali Veneziana (AMAV), διεθνές συνέδριο με θέμα την ανόρθωση των ρυπασμένων ιζημάτων στη Βενετία της Ιταλίας. Επίσημη γλώσσα του συνεδρίου θα είναι η Αγγλική. Πληροφορίες: www.battelle.org/sedimentscon, sedimentscon@battelle.org
- ✓ Στις 18-21 Οκτωβρίου 2001 διοργανώνεται από τη Βαλκανική Ένωση για το Περιβάλλον-BENA, το 4ο Διεθνές Συνέδριο με θέμα "Διασυνοριακή Ρύπανση", στο Edirne της Τουρκίας. Πληροφορίες: www.termoklima.net
- ✓ Στις 18-20 Οκτωβρίου διοργανώνεται στο Συνεδριακό Κέντρο Μεσογειακού Αγρονομικού Ινστιτούτου Χανίων (Μ.Α.Ι.Χ), το 10ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ιχθυολόγων με θέμα "Διαχείριση και αειφορική ανάπτυξη υδάτινων και παρυδάτινων περιοχών". Πληροφορίες: www.minagric.gr/greek/ichthyologists

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

1ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σητεία Κρήτης, 15 – 16 Οκτωβρίου 2001

Όνοματεπώνυμο:		
Οργανισμός:		
Θέση:		
Ταχ. Διεύθυνση:		
Τηλέφωνο:	Fax:	E-mail:

Επιθυμείτε να συμμετάσχετε στην επίσκεψη στο Βάι; ΝΑΙ ΟΧΙ

Παρακαλούμε όπως αποστείλετε τη δήλωση συμμετοχής έως τις 28/09/2001 (ταχυδρομικά, με fax ή με e-mail) στην παρακάτω διεύθυνση:

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων

14ο χλμ. Θεσσαλονίκης - Μηχανιώνας, 570 01 Θέρμη

Υπόψη: Μαρία Δάφνη Τσίτση, Τηλ: 031 473320, fax: 031 471795, E-mail: daphne@ekby.gr

Η ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Οι νέοι, πρωταγωνιστές στο μεγαλύτερο γεγονός για το περιβάλλον που οργάνωσε ποτέ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Τρεις χιλιάδες εκπρόσωποι, 35 θεματικές ενότητες, πάνω από 100 εκθεσιακά περίπτερα ήταν ο απολογισμός της συμμετοχής στην Πράσινη Εβδομάδα, που διοργάνωσε τον Απρίλιο του 2001 στις Βρυξέλλες, η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Νούμερα που εκσφενδονίζουν την πολιτική για το περιβάλλον στην κορυφή της ατζέντας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το συνέδριο αποσκοπούσε στη δημοσιοποίηση του νέου 6ου Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον 2001-2010. Εκπρόσωποι από εθνικές και τοπικές αρχές, από μη κρατικές οργανώσεις, από βιομηχανίες, ερευνητικά κέντρα, μέσα μαζικής ενημέρωσης και πολιτικοί κατέκλυσαν το κτήριο Charlemagne και συζήτησαν ένθερμα και δημοσίως για την κλιματική αλλαγή, την άμεση ανάγκη επικύρωσης της Συμφωνίας του Κιότο, τη διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς, την υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και τις επιπτώσεις της στην ανθρώπινη υγεία, την αειφορική διαχείριση των φυσικών πόρων και των αποβλήτων, τη χάραξη νέας πολιτικής για τους υδατικούς πόρους.

Η Επίτροπος κ. Margot Wallstrom, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στον ρόλο της νέας γενιάς για την προστασία του περιβάλλοντος, κάλεσε τα παιδιά και τους νέους να συμμετάσχουν ενεργά στην Πράσινη Εβδομάδα. Αποτέλεσμα ήταν τα παιδιά να βιώσουν μοναδικές εμπειρίες μέσα από τη διοργάνωση θεατρικών παραστάσεων, διαγωνισμών φωτογραφίας, ζωγραφικής, ταινιών, συγγραφής ιστορίας, συγγραφής του εναρκτήριου λόγου που εκφώνησε η ίδια η Επίτροπος και κυρίως μέσα από το Νεανικό Συμβούλιο των Υπουργών. Ανοιχτά και ξεκάθαρα οι νεαροί πολίτες συζήτησαν περιβαλλοντικά θέματα που τους απασχολούν και πέρασαν με φαντασία και ζωντάνια τα μηνύματά τους για καθαρότερη και πιο πράσινη Ευρώπη. Ανάμεσα στις συμμετοχές που διακρίθηκαν, κερδίζοντας βραβεία στους διαγωνισμούς, ήταν ο Ιορδάνης Πανίδης (ετών 10) στον διαγωνισμό ζωγραφικής και οι Ναταλία Κυρκοπούλου από το Βέλγιο (ετών 12) και Ελένη Κυριαζή από την Ελλάδα (ετών 12) για τα βραβεία καλύτερης ιστορίας.

Αναδημοσίευση από Environment for Europeans

"... Πλανήτης Γη, 2999 μ.Χ. Με λένε Μάικ. Αύριο, 7 Φεβρουαρίου, κλείνω τα δεκατέσσερα χρόνια μου, μια ηλικία που ευχόμουν να μη φθάσω ποτέ. Είμαι μελλοθάνατος και σήμερα είναι η τελευταία μέρα της ζωής μου. Ζω μόνος με τα αδέρφια μου και με τον R24, το πιστό μου κομπιούτερ. Η εποχή που ζω είναι πολύ δύσκολη και σκληρή. Πολλά παιδιά της ηλικίας μου πεθαίνουν. Ο λόγος είναι ότι δεν μπορούμε να επιζήσουμε. Είμαστε φτιαγμένοι με τεχνητή γονιμοποίηση και αναθρεμμένοι με ρομπότ. Δεν ξέρουμε τι θα πει η λέξη φύση. Διαβάζω τα βιβλία και αναρωτιέμαι πώς ήταν άραγε ο κόσμος που περιγράφουν. Πώς ήταν ο όμορφος γαλανός ουρανός, το ψιθύρισμα της θάλασσας στην ακρογιαλιά και το καταπράσινο δάσος την άνοιξη, όταν άκουγαν τα πουλιά να κελαηδούν.

Διάβασα κάποτε ότι η Γη ήταν πράσινη... Θα ήταν γύρω στο 2000, ο κόσμος ήταν ευχαριστημένος και δεν έδινε σημασία στη φύση... Κατά το 2010 τα δάση έγιναν περιζήτητα. Το νερό λιγότεψε. Ό,τι έκαναν οι άνθρωποι μέχρι τότε είχε σοβαρές επιπτώσεις στις θάλασσες, στις λίμνες, στα ποτάμια, ακόμα και στην τύχη των ζώων, που οφείλουν την ύπαρξή τους στο νερό... Μου αρέσει να ονειρεύομαι πώς θα ήταν ο κόσμος σήμερα, αν οι πρόγονοί μας δεν είχαν δημιουργήσει τόσα προβλήματα με το περιβάλλον. Φαντάζομαι έναν όμορφο κόσμο με καθαρό αέρα και νερό. Τα όνειρα είναι ο τρόπος που αποφασίζουμε τι θέλουμε. Φανταζόμαστε κάτι κι ύστερα το πραγματοποιούμε. Αλλά εγώ δεν μπορώ να κάνω αυτό το θαύμα.

Αυτό το γράμμα δεν ξέρω ποιος θα το διαβάσει και αν το διαβάσει κάποιος, αλλά εύχομαι να καταλάβει το μήνυμά μου.

Μάικ"

Κείμενο της Ναταλίας Κυρκοπούλου που βραβεύθηκε από την Ε.Ε.

Α Μ Φ Ι Β Ι Ο Ν

Τεύχος 39

Διμηνιαία έκδοση του ΕΚΒΥ ISSN 1106 - 3866

Ταχυδρομική διεύθυνση: Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων

14ο χλμ Θεσσαλονίκης - Μηχανιώνας, 570 01 Θέρμη, τηλ. (031) 473.320, 473.432, 475.604 - Φαξ: (031) 471.795

E-mail: mariak@ekby.gr

Υπεύθυνη Έκδοσης: Μαρία Κατσακίωρη

Συντακτική Επιτροπή: Βασιλεία Αρτεμιάδου, Ηλίας Δημητριάδης,

Μαρία Κατσακίωρη, Θάλεια Λαζαρίδου, Σπύρος Ντάφης,

Μαρία Παπαγεωργίου, Δημήτρης Παπαδήμος

Φιλολογική επιμέλεια: Χρυσούλα Λιοντά

Φωτογραφία εξωφύλλου: Φωτ. αρχείο ΕΚΒΥ / Κ. Παρμενόπουλος

Φωτοστοιχειοθεσία - Επιμέλεια έκδοσης: ANIMA GRAPHICS

Υιοί Α. Υφαντή Ο.Ε., Φραγκίνη 9, 546 24 Θεσσαλονίκη

Κείμενα και φωτογραφίες που αποστέλλονται για δημοσίευση στο περιοδικό δεν επιστρέφονται. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση με οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο του περιεχομένου του ΑΜΦΙΒΙΟΝ μόνο εφόσον γίνεται αναφορά στην πηγή.

